

TEKST

Maud Veraar, Good Fish

FOTOGRAFIE

Janny Bosman en
Oliver Hoffman

Sinds 2008 staat de paling als 'critically endangered' op de Rode Lijst van bedreigde diersoorten van de IUCN.

Inzet voor de aal

Tien jaar Europees Aalherstelplan

Sinds 2008 staat de Europese aal als 'critically endangered' op de Rode Lijst van bedreigde diersoorten van de IUCN. Cruciaal voor het herstel van de aalstand is het Europees Aalherstelplan en de daaruit volgende Nationale aalbeheerplannen, die 17 lidstaten hebben afgesproken. Het resultaat daarvan blijkt helaas mager.

Tijd voor actie dus, vinden Good Fish (uitgever van de VISwijzer) en RAVON (Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland). Dankzij de deelnemers van de Postcode Loterij kunnen de organisaties zich samen inspannen om de kritieke toestand van de aal te agenderen om herstel te versnellen. In oktober 2020 startte de campagne 'Power to the Paling'. Binnen deze campagne is Good Fish de luis in de pels om de Europese lidstaten te herinneren aan de afspraken die zijn gemaakt om de aal te redden. Onze overheerlijke paling is immers niet alleen een Nederlands visje. Dus als wij de aal willen redden, moet het herstel in

heel Europa plaatsvinden. Nederland is dankzij onze rivieren, meren en talrijke slootjes wel een belangrijk opgroei- en leefgebied voor de aal. In 2007 is het Europees Aalherstelplan opgesteld, maar waar staan we nu? En is Nederland het beste jongetje van de klas? Dat zou je wel verwachten, omdat aal toch flink in onze cultuur is geworteld. Good Fish deed onderzoek en lanceert in dit artikel de ranking van de Nationale aalbeheerplannen van de lidstaten.

Ranking

Binnen het Aalherstelplan moeten EU-lidstaten in de nationale aalbeheerplannen uitleggen hoe zij de door de

mens veroorzaakte aalsterfte gaan verminderen. Good Fish beoordeelt de lidstaten op de belangrijkste doelstellingen én de mate van rapportage.

1. Volwassen aal moet de weg naar zee terugvinden

Het directe doel van de aalbeheerplannen is dat de aal de Sargassozee moet kunnen bereiken om zich te kunnen voortplanten. Landen moeten maatregelen implementeren die ervoor zorgen dat tenminste 40 procent van het oorspronkelijke volwassen aalbestand kan uittrekken. Denk hierbij aan het verbeteren van migratiebarrières en leefgebieden. ➤

2. Aalsterfte moet omlaag

De weg naar het behalen van deze uittrek is het verlagen van de sterfte door menselijk handelen, waaronder de sterfte ten gevolge van waterkrachtcentrales, gemalen en visserij.

3. Mate van rapporteren

Elke lidstaat moest tot nu toe elke drie jaar de voortgang van hun Aalbeheerplan en de behaalde doelen rapporteren aan de Europese Commissie. De Europese Commissie heeft deze rapportages nodig om te kunnen bepalen of de doelstellingen worden gehaald en of de aal voldoende wordt beschermd. Landenrapportages worden ook aangeleverd aan ICES (International Council for the Exploration of the Sea) die openbaar worden gemaakt. Good Fish gaat er voor de ranking vanuit dat dit dezelfde zijn. Andere doelstellingen in het Aalherstelplan die niet zijn meegenomen in de ranking, zijn de volgende:

4. Mate van uitzetten van jonge aal (glasaal) in gebieden met meer overlevingskans

In het Aalherstelplan staat beschreven dat lidstaten waar glasaalvisserij plaatsvindt minstens 60 procent van de totale glasaalvangst moeten gebruiken voor restocking. Bij restocking wordt gevangen aal overgeplaatst naar leefgebieden waar de overlevingskansen hoger zijn en die een vrije uittrek naar zee, zonder migratiebarrières mogelijk maken. Dit onderdeel is niet meegenomen in de ranking omdat de effectiviteit van dit middel nog niet is aangetoond. Omdat slechts in een paar landen in Europa glasaalvisserij plaatsvindt, kunnen hierbij niet alle landen worden betrokken.

5. Aal is traceerbaar zodat ook de illegale handel afneemt

Eén van de doelstellingen in het Aalherstelplan is het verzekeren van de

traceerbaarheid van verhandelde aal. Dit is vooral voor glasaal van belang, omdat jaarlijks 30-100 ton Europese glasaal illegaal naar Azië wordt getransporteerd. Deze doelstelling is niet meegenomen in de ranking omdat elk land een ander traceerbaarheids-systeem hanteert. Vaak gaat het hier om regelgeving op regionaal niveau en om papierwerk. Ook heeft niet elk land een glasaalvisserij of -handel, waardoor dit in sommige landen niet van toepassing is. Dat er nog zoveel glasaal illegaal wordt verhandeld, toont wel aan dat ook deze doelstelling in maar weinig Europese landen wordt behaald.

Onderstaande tabel geeft de stand van zaken per lidstaat weer.

Nederland staat op de vijfde plaats wat betreft de uitvoering van het Aalherstelplan.

Ranking Nationale aalbeheerplannen

	FACTS	FACTS	FACTS	FACTS	SCORE	SCORE	SCORE	SCORE	SCORE	SCORE	
	Uittrek 40%	Uittrek 40%	Sterfte	Sterfte	Uittrek 40%	Toename	Mate van	Sterfte	Afname	Mate van	Totaal
Land	2012-2014	2015-2018	2012-2014	2015-2018	2015-2018	sinds 2012	rapportage	2015-2018	sinds 2012	rapportage	SCORE
01. Italië	13%	19%	0,63	0,56	14	2	0	14	2	0	32
02. Duitsland	42%	34%	0,54	0,46	16	-2	0	15	2	0	31
03. Portugal	No data	51%	x	0,38	17	0	-2	16	0	-2	29
04. Denemarken	12%	11%	0,29	0,22	9	-2	0	17	2	0	26
05. Nederland	10%	13%	0,47	0,66	10	2	0	13	-2	0	23
06. UK	18%	17%	0,85	0,97	13	-2	0	11	-2	0	20
07. Griekenland	48%	16%	x	0,723	12	-2	0	12	0	-2	20
08. Spanje	32%	26%	0,89	1,23	15	-2	0	8	-2	0	19
09. Zweden	22%	15%	0,66	1,08	11	-2	0	9	-2	0	16
10. Polen	7%	2%	2,11	1,87	7	-2	0	7	2	0	14
11. Litouwen	11%	0%	x	1,00	5	-2	0	10	0	-2	11
12. België	22%	9%	0,61	x	8	-2	0	1	0	-2	5
13. Letland	1%	1%	x	x	6	0	0	1	0	-2	5
14. Ierland	60%	No data	0,03	x	1	0	-2	1	0	-2	-2
15. Frankrijk	8%	No data	2,23	x	1	0	-2	1	0	-2	-2
16. Estland	No data	No data	x	x	1	0	-2	1	0	-2	-2
17. Finland	No data	No data	x	x	1	0	-2	1	0	-2	-2

Good Fish heeft deze ranking gemaakt op basis van gepubliceerde rapportages aan ICES. We sluiten niet uit dat er op basis van deze publicatie meer bronnen worden aangeleverd door lidstaten. Indien dit effect heeft op de ranking zal Good Fish haar ranking bijstellen en een aangepaste versie publiceren op [powerpaling.nl](http://www.powerpaling.nl).

Disclaimer

Deze ranking is gemaakt door Good Fish op basis van gegevens in de periode 2012-2014 en de periode 2015-2018. De gegevens, die gebaseerd zijn op nationale rekenmodellen, zijn voor elk afzonderlijk beheersgebied door de lidstaten zelf aan ICES gerapporteerd en zijn te vinden in de landenrapportages op <https://www.ices.dk/community/groups/Pages/WGEEL.aspx>. Good Fish heeft deze regionale gegevens samengevoegd om tot een nationaal beeld te komen en sluit niet uit dat na publicatie van dit artikel meer gegevens beschikbaar komen, waardoor de ranking nog verandert. Kijk voor de actuele versie op www.powerpaling.nl.

Lidstaten blijven achter

Terwijl het Aalherstelplan nu al ruim 10 jaar loopt, is herstel in de aanwas van aal nog nauwelijks waarneembaar. De lidstaten hebben dus niet genoeg gedaan, in ieder geval niet wat ze hebben beloofd. De doelstelling om 40 procent van het originele palingbestand te laten uittrekken, wordt als het hoofddoel van het Aalherstelplan gezien. Juist hier laten de lidstaten een grote steek vallen.

De mate waarin lidstaten rapporteren schiet danig tekort. Estland en Finland hebben helemaal geen cijfers aan ICES gerapporteerd en daarmee naar alle waarschijnlijkheid ook niet aan de Europese Commissie. Frankrijk, Ierland, Litouwen en Portugal hebben slechts in één van de periodes gerapporteerd. Van landen zoals Frankrijk en Portugal die – net als Nederland – van groot belang zijn voor het herstel van aal, is het op zijn minst bedenkelijk dat ze nauwelijks gegevens vrijgeven.

De voornaamste menselijke factoren voor aalsterfte zijn waterkrachtcentrales, sloopschroeven gemalen en visserij. De doelstelling om deze factoren terug te dringen wordt niet gehaald – sterker nog, de sterfte is in bijna alle lidstaten hoger dan de berekende maximale sterfte om de aal te doen herstellen. Het aanleveren van gegevens door de lidstaten is voor dit doel zelfs nog slechter.

Nederland staat in de ranking op de vijfde plaats en rapporteert gelukkig goed. Positief is ook dat we samen met

Aal is flink in onze cultuur geworteld.

Tekortkomingen in de Aalverordening

Naast een gebrek aan implementatie van de aalbeheerplannen zijn er nog een aantal andere tekortkomingen binnen deze regelgeving:

- Is 40 procent uittrek wel voldoende?
Het plan is een politiek besluit en het is onzeker of 40% uittrek voldoende is. Bovendien kan een land de uittrek wel verhogen door veel glasaal uit te zetten, maar het is nog steeds niet duidelijk of die uitgezette vissen wel de weg naar de Sargassozee terugvinden.
- Uitvoering is slecht meetbaar.
Hoe duidelijk de doelstellingen voor de Aalherstelplannen op papier ook zijn, de uitvoering zelf is een stuk ingewikkelder. Zo is er geen termijn bepaald voor het behalen van de doelstellingen. Ook is er veel discussie over het geschatte oorspronkelijke bestand, terwijl die inschatting wél heel bepalend is voor de vastgelegde doelstelling van 40%.
- Het ontduiken van verantwoordelijkheid heeft geen consequenties.
Misschien wel het grootste struikelblok binnen het Aalherstelplan is dat de verantwoordelijkheid ervoor bij de afzonderlijke lidstaten ligt. De enige vorm van verantwoording die zij moeten afleggen, is een rapportage waarin ze elke drie jaar hun voortgang van de implementatie en behaalde doelen rapporteren aan de Europese Commissie. Na de eerste drie rondes wordt deze frequentie verlaagd naar eens in de zes jaar. Verder zijn er geen controles, sancties of andere vervolgcacties als lidstaten tekortschieten.

Italië een uitzondering zijn qua progressie in de gerapporteerde uittrek van schieraal, maar het blijft onvoldoende en nog ver onder de doelstelling van 40 procent.

Kom op voor de aal

Nederland is dus zeker nog niet het beste jongetje van de klas. Belangrijk is dat alle Europese landen de urgentie en druk voelen om daadwerkelijk met herstel aan de slag te gaan. Maar vooral ook dat ze uitvoeren wat ze hebben beloofd. De visserij verder inperken is niet genoeg, het wegnemen van migratiebarrières en van sterfte door waterkrachtcentrales en pompgemalen zijn minstens zo belangrijk of nog belangrijker. Verder kan het niet zo zijn dat de gegevens niet openbaar zijn. Zonder informatie over de doelstellingen en geïmplementeerde maatregelen krijgen we geen goed beeld van de huidige bescherming van de aal en de kans op herstel.

Ambassadeur

De Nederlandse politiek moet beseffen dat we de aal uit onze handen laten glippen wanneer we op deze manier doorgaan. Het voorstel van Good Fish en RAVON is dat Nederland zich als ambassadeur gaat gedragen en meer ruchtbaarheid geeft aan het belang van de aalbeheerplannen, de broodnodige

implementatie ervan en de mate van rapporteren.

Power to the Paling

Het is twee voor twaalf en zoals het er nu voorstaat gaan we de aal waarschijnlijk niet redden. Met de campagne 'Power to the Paling' hebben Good Fish en RAVON de noodklok geluid. Ook is er door heel Europa een petitie verspreid. Daarbij krijgen zij steun van nationale én internationale ngo's om de 17 lidstaten wakker te schudden.

De ranking maakt onderdeel uit van de campagne en zal de komende jaren worden herhaald. De ondertekenaars pleiten voor meer maatregelen om barrières aan te pakken, meer leefgebieden waar paling rustig kan opgroeien en uiteraard de volledige implementatie van de aalbeheerplannen.

Wil je helpen? Teken dan de petitie op www.powerpaling.nl. ■

Het volledig rankings-rapport is op te vragen via powerpaling@goodfish.nl.

Ga voor de geraadpleegde literatuur naar www.invisionair.nl.